

Nr 7

Kungl. Maj:ts proposition angående tillfälligt utbildningsbidrag till företag; given Stockholms slott den 4 januari 1974.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över arbetsmarknadsärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen fördraganden hemställt.

CARL GUSTAF

ANNA-GRETA LEIJON

Propositionens innehåll

I propositionen föreslås att tillfälligt utbildningsbidrag skall kunna beviljas företag för utbildning av arbetstagare vid driftinskränkning till följd av försörjningsläget i fråga om olja och elektrisk kraft. Bidrag får utgå om påtaglig risk föreligger för permittering eller avskedande av arbetstagare. Som förutsättning för bidrag skall gälla att avtalsenliga löneförmåner utgår till arbetstagaren under utbildningen, att utbildningen är skild från produktionen och att den bedrivs enligt plan som har godkänts av arbetsmarknadsmyndighet efter samråd med arbetsgivarnas och arbetstagarnas organisationer. Bidrag får utgå med högst 10 kr. per timme och arbetstagare som deltar i utbildningen.

Utdrag av protokollet över arbetsmarknadsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 4 januari 1974.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena ANDERSSON, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT, SIGURDSEN, GUSTAFSSON, ZACHRISSON, LEIJON.

Statsrådet Leijon anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *tillfälligt utbildningsbidrag till företag* och anför.

Inledning

Statsmakterna har funnit det nödvändigt att vidta ransoneringsåtgärder för att trygga försörjningen med olja och elektrisk kraft (prop. 1973: 203, FöU 1973: 28, rskr 1973: 367, SFS 1973: 1077—1080, prop. 1973: 205, FöU 1973: 29, rskr 1973: 368, SFS 1973: 901—902). Ransoneringarna inriktas så att i första hand viktiga samhällsfunktioner och sysselsättningen värnas. Härutöver behövs arbetsmarknadspolitiska insatser för att slå vakt om sysselsättningen.

Möjligheter att stödja företagsutbildning finns f. n. huvudsakligen inom ramen för regionalpolitiken (SFS 1970: 180, omtryckt 1973: 552). Under konjunkturavmattningen 1971—1972 infördes en möjlighet för AMS att tillfälligtvis stödja personalutbildning som ersatte permitteringar eller produktion för lager (FiU 1971: 47, rskr 1971: 293, SFS 1971: 1250).

I en framställning till Kungl. Maj:t den 21 december 1973 har AMS med anledning av oljekrisen hemställt om att styrelsen åter bemyndigas att betala särskilda bidrag till företag som anordnar utbildning vid tillfälliga sysselsättningsvårigheter.

Framställningen från AMS

Bristen på oljeprodukter väntas medföra driftinskränkningar på skilda håll, trots att ransoneringsåtgärderna har inriktats på att i första hand säkra näringslivets energiförsörjning och därmed trygga sysselsättningen. Inskränkningarna kan få formen av korttidsarbete eller — alternativt — heltidspermittering av delar av personalen i resp. företag. Risken för ett totalt driftstopp eller avskedanden av vissa anställda kan i många företag inte heller uteslutas. Styrelsen räknar med att

företagen i förväg anmäler planerade förändringar till länsarbetsnämnderna. Det kan dock befaras att avskedanden av vissa grupper av tillfälligt anställda m. fl. ofta inte kommer till nämndernas kännedom förrän i efterhand.

AMS anser att sysselsättningsproblemen i första hand bör mötas med utbildning i företagen, så att permitteringar kan undvikas. Syftet med utbildningen skall vara att tillgodose eftersatta utbildningsbehov och att fördjupa och bredda yrkeskunskaperna. Uppskolning för alternativa och mer kvalificerade arbetsuppgifter ökar de anställdas användbarhet i företagen och förstärker dessutom den enskildes position på arbetsmarknaden i stort. Det bör likaså finnas möjligheter att ordna mera allmän utbildning i företagen.

AMS har haft förberedande kontakter med ett antal yrkesnämnder och andra parts- och utbildningsorgan. Dessa har genomgående visat stort intresse och beredvilligt redovisat sina resurser av läroplaner och läromedel. Företagens benägenhet att medverka blir beroende av bl. a. hur varaktiga driftinskränkningarna bedöms bli.

Hittills har överläggningar ägt rum med verkstadsindustrins, motorbranschens och järnbrukens yrkesnämnder samt företrädare för Svenska arbetsgivareföreningens allmänna grupp och Svenska fabriksarbetareförbundet, vilka representerar plastindustrin, gummiindustrin, glasindustrin, den kemiska och den kemisk-tekniska industrin, och företrädare för bensinhandeln. Kontakter har även förekommit med Svenska transportarbetareförbundet samt biltrafikens, pappersindustrins och träindustrins yrkesnämnder.

Inom verkstadsindustrin och motorbranschen är tillgången på läroplaner och läromedel mycket god. I övriga branscher finns vissa kurser, som vid behov kan kompletteras med insatser från folkbildningsorganisationerna och arbetsmarknadsutbildningen. Vid överläggningarna har olika alternativa uppläggningar diskuterats, såsom utbildning under en eller två dagar i veckan eller utbildning för viss del av personalen på heltid med s. k. successiv genomströmning. Det har förutsatts att de lokala fackföreningsavdelningarna och länsarbetsnämnderna skall svara för tillsyn av utbildningen.

AMS framhåller att statsbidragets storlek har avgörande betydelse för företagets intresse för att ordna utbildning i stället för att permittera anställda. Eftersom den nu aktuella utbildningen måste förutsättas bli skild från produktionen — till skillnad från vad som är vanligt vid t. ex. lokaliseringsutbildning — så måste man utgå från att företagets kostnader blir avsevärda. Kostnaderna kan dessutom väntas variera starkt. Mot bakgrund härav föreslår AMS att bidraget sätts till 10 kr. per utbildningstimme. Därutöver bör enligt styrelsen kunna utgå ett ytterligare bidrag med upp till 5 kr. per timme för företagets utbildningskostnader.

Som villkor för bidrag bör enligt AMS gälla att utbildningen är skild från produktionen och ersätter varslad permittering. Vidare skall avtalsenlig lön utgå och utbildningen i övrigt bedrivs enligt regler som utarbetas av styrelsen i samarbete med arbetsmarknadens parter.

Föredraganden

Enligt de år 1966 antagna riktlinjerna (prop. 1966: 52, SU 1966: 107, rskr 1966: 251) syftar arbetsmarknadspolitiken till att åstadkomma och bevara full, produktiv och fritt vald sysselsättning. Detta mål kan, såsom dåvarande chefen för inrikesdepartementet anförde i propositionen (s. 185), inte nås en gång för alla. Full sysselsättning kan tryggas endast genom åtgärder som ständigt anpassas till situationens krav.

Som jag förut har nämnt har statsmakterna funnit det nödvändigt att vidta ransoneringsåtgärder för att trygga försörjningen med olja och elektrisk energi. Det är inte möjligt att nu bedöma omfattningen och varaktigheten av de effekter på sysselsättningen som kan följa av de aktuella svårigheterna i fråga om olja och elektrisk kraft samt tillförseln av oljebaserade råvaror m. m. Det är emellertid uppenbart att knappheten på energi och varor kan ge upphov till betydande problem under den närmaste tiden. Varsel om permitteringar eller driftinskränkningar till följd av den rådande situationen har redan kommit in till arbetsmarknadsverket. Jag anser det därför vara nödvändigt att skapa möjligheter till snabba extraordinära åtgärder för att undvika sysselsättningssvårigheter inom näringslivet.

Det är enligt min mening ytterst angeläget att de företag som nu tvingas inskränka sin produktion i största möjliga utsträckning behåller de anställda. Därigenom kan störningarna på arbetsmarknaden begränsas.

Under konjunkturavmattningen åren 1971—1972 infördes som tidigare har nämnts ett tillfälligt stöd till personalutbildning. F. n. utgår särskilda utbildningsbidrag till företag som anställer och utbildar vissa arbetslösa ungdomar och kvinnor. AMS har i sin anslagsframställning för budgetåret 1974/75 begärt ett bemyndigande att försöksvis fr. o. m. den 1 juli 1974 få ge bidrag med 6 kr. i timmen till företagsutbildning i de fall då konjunkturläget eller arbetsmarknadsutvecklingen i övrigt kräver det. Som jag har anfört tidigare denna dag vid anmälan av årets statsverksproposition kan jag inte förorda att en permanent möjlighet till sådan bidragsgivning införs. Jag har däremot funnit att det nuvarande extraordinära läget motiverar att ett tillfälligt stöd till företagsutbildning införs i huvudsaklig överensstämmelse med vad AMS har föreslagit i sin skrivelse den 21 december 1973.

Med utgångspunkt i det anförda förordar jag att tillfälligt utbildningsbidrag skall kunna beviljas företag för utbildning av arbetstagar

vid driftinskränkning till följd av försörjningsläget i fråga om olja och elektrisk kraft samt begränsningarna av tillförseln av oljebaserade råvaror m. m. Som förutsättning för att bidrag skall kunna lämnas förordar jag att följande skall gälla. Bidrag får utgå om påtaglig risk föreligger för permittering eller avskedande av arbetstagare i företaget. Bidrag får utgå med högst 10 kr. per timme och arbetstagare som deltar i utbildningen. För att bidrag skall kunna lämnas skall det vara fråga om utbildning som är skild från produktionen. Den skall bedrivas enligt läroplaner som arbetsmarknadsverket har godkänt efter samråd med arbetsgivarnas och arbetstagarernas organisationer. Vid utbildningens genomförande skall samråd ske mellan vederbörande företag och fackliga organisationer. Under utbildningstiden skall avtalsenliga löneförhöjningar utgå. Stödet skall kunna beviljas arbetsgivare i alla näringsgrenar utom statlig och kommunal förvaltning.

Bidragsbestämmelserna skall gälla tills vidare under innevarande budgetår och kunna tillämpas på utbildning som har påbörjats efter den 31 december 1973. Uppkommande utgifter för bidragen bör bestridas från anslaget Arbetsmarknadsservice under elfte huvudtiteln.

Hemställan

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att godkänna de grunder för tillfälligt utbildningsbidrag till företag som jag har förordat i det föregående.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Margit Edström

